

Observationsrapport för biblioteksverksamhet

Barnens eget bibliotek i Stenhamra

Jens Andersson, Järfälla

Maria Carlén, Täby

Johanna Svensson, Sundbyberg

Vecka 42, 2018

Innehållsförteckning

VÅGA VISA	3
Metoden	3
Målområden	3
Fakta om enheten	3
Observationens genomförande	4
Sammanfattande slutsats om enheten	5
Bibliotekets starka sidor	5
Bibliotekets förbättringsområden	6
Jämförelse med tidigare observation	6
Observationens resultat	7
Normer och värden	7
Värdegrundsarbetet	7
Diskriminering	7
Bemötande	8
Bedömning	9
Verksamhet	10
Medier	10
Läs- och språkfrämjande	11
Inspiration, upplevelser och bildning	11
Det fysiska rummet	12
Bedömning	13
Kommunikation	15
Besökares inflytande och delaktighet	15
Det digitala biblioteket	15
Sociala medier	16
Bedömning	16
Samverkan	17
Samverkan med lokalsamhället	17
Syftet med samverkan	18
Bedömning	18
Referenser	19

VÅGA VISA

Våga Visa är en samverkan om utvärdering inom bibliotek där Ekerö, Järfälla, Solna, Sundbyberg, Täby, Upplands Väsby, Vallentuna och Värmdö kommuner deltar genom kollegiala observationer.

Våga Visa

- utgår ifrån ett medborgarperspektiv
- stimulerar till erfarenhetsutbyte och ger underlag till förbättring och utveckling
- ger underlag för analyser och jämförelser mellan kommuner och bibliotek
- är en viktig del av nämndens kvalitetsuppföljning och bidrar till måluppfyllelse
- är en stimulerande kompetensutveckling för bibliotekspersonal

Metoden

Observationen genomförs av bibliotekspersonal. Observatörerna bildar lag som besöker ett bibliotek i en annan kommun under en vecka. Observatörerna skaffar sig en så heltäckande bild som möjligt av biblioteket och dess verksamhet genom observationer i verksamheten, intervjuer och samtal med ledning, personal och besökare, deltar i personalmöten samt tar del av hemsidan och av dokument av olika slag.

En metodbok och bedömningsmatris styr och stödjer observatörerna i deras arbete. Observationen redovisas i en rapport.

Målområden

Observatörerna beskriver och bedömer verksamheten inom följande målområden:

- Normer och värden
- Verksamhet
- Kommunikation
- Samverkan

Fakta om enheten

Ekerö kommun utgörs av ett antal öar belägna i Mälaren i västra Stockholm. Kommunen är vidsträckt och bebyggelsen är övervägande lantlig. Stenhamra är beläget på Färingsö och är kommunens näst största tätort. Färingsö är till ytan kommunens största ö och Sveriges näst största insjö-ö. Den är förbunden med resten av kommunen genom en bro i sydöst och de allmänna kommunikationerna utgörs av buss. Bebyggelsen i Stenhamra består av småhus och radhus. Vid den senaste folkräkningen (2017) hade Stenhamra 3 624 invånare, Färingsö sammanlagt 9 154, och hela Ekerö kommun 27 753 invånare.

För tio år sedan byggdes filialbiblioteket i Stenhamra om och blev samtidigt Barnens eget bibliotek i Stenhamra (förkortat BEBIS). Det ses nu som ett eget bibliotek snarare än ett filialbibliotek. Trots detta har biblioteket i Ekerö centrum ansvaret för smalare litteratur, anpassade medier och litteratur på andra språk. Interndepositioner från Ekerö centrum förekommer och inlån görs avgiftsfritt av det som inte finns i Stenhamra. Kommunen har även ett litet filialbibliotek på Adelsö, kallat Vikingabiblioteket, som inte är datoriserat utan har informell utlåning på förtroendebasis. Ledning och arbetsgrupper är gemensamma för alla folkbiblioteken. I kommunen är folk- och skolbiblioteken samlade organisatoriskt, och bibliotekschefen arbetar till 60 % för folkbiblioteken och till 40 % för skolbiblioteken.

Barnens eget bibliotek i Stenhamra är beläget i Stenhamraskolan, en F–6-skola alldeles vid ortens centrum. Det är ett kombinerat folk- och skolbibliotek. Verksamheten är tydligt uppdelad: på förmiddagarna är det skolbibliotek och stängt för allmänheten; på eftermiddagar, kvällar och helger är det folkbibliotek och då förekommer inga klassbesök. Beståndet är däremot helt gemensamt. På biblioteket finns en caféverksamhet som sköts av bibliotekspersonalen, det finns även en utställningsvägg kallad Galleri Granat. Folkbiblioteket är öppet 18 timmar i veckan, i det ingår två kvällar samt söndagar. På tisdagsförmiddagar är det specifikt öppet för förskolor i området. På sommaren är biblioteket helt stängt.

Namnet till trots är biblioteket inte enbart till för barn, det finns också en stor vuxenavdelning och medieanslaget är till och med något större för vuxna än för barn och unga. Det fysiska beståndet är nära nog jämnt fördelat mellan vuxenavdelningen och barn- och ungdomsavdelningen. En person har hela sin arbetstid förlagd till BEBIS, vederbörande arbetar till 60 % för folkbiblioteket och 40 % för skolbiblioteket. Därutöver är det fyra personer på biblioteket i Ekerö centrum som har en del av sina tjänster förlagda till BEBIS. Totalt är 11 personer tillsvidareanställda på kommunens folkbibliotek (9,2 årsverken, skolbiblioteksverksamheten undantagen). Alla ska kunna bemanna BEBIS vid behov och från och med november ska all folkbibliotekspersonal bemanna BEBIS enligt rullande schema. Det är också tre timvikarier som har fasta pass på BEBIS.

Observationens genomförande

- Vi besökte Barnens eget bibliotek i Stenhamra den 15, 16 och 18 oktober 2018.
- Vi har observerat en torsdagsklubb för mellanstadiebarn samt ett språkcafé. Vi har också observerat ett babybokprat som hölls på öppna förskolan i Stenhamra.
- Vi har intervjuat fyra anställda, samt bibliotekschefen.
- Vi har intervjuat 25 besökare, varav 10 vuxna utan medföljande barn, 5 vuxna med medföljande barn samt 10 barn mellan 10 och 15 år.
- Redan från början avsåg vi att intervjua besökare ur ovannämnda grupper. Efter att ha genomfört ett antal intervjuer försökte vi aktivt välja ut besökare för att få en spridning med avseende på ålder och kön.

Sammanfattande slutsats om enheten

Barnens eget bibliotek i Stenhamra är ett trevligt litet bibliotek som verkligen lever upp till sitt namn att vara ett bibliotek för barn. Man har hög tolerans vad gäller ljud och lek, och barnbesökarna tycks verkligen trivas. Det finns pussel- och pysselbord, soffor att hänga i samt en stor lekyta, mest märkbart en borg där bara fantasin sätter gränser. Biblioteket är verkligen barnens *eget*, anpassat efter barnens behov. Personalen verkar ha samma syn på verksamheten, de arbetar mot gemensamma mål och håller ett antal olika aktiviteter för att stimulera och inspirera barn och unga.

Men medan barnen verkar ha allt de kan önska är det sämre ställt på vuxenavdelningen. Trots att vuxenavdelningen har samma resurser som barnavdelningen, om inte mer, tycks utvecklingen på vuxensidan stå still. Utöver föräldrar i sällskap med sina barn, kommer relativt få vuxna till biblioteket, och de som kommer under observationsdagarna stannar oftast inte särskilt länge; de lånar en bok och går. Vuxenavdelningen är inte särskilt inbjudande då den består av täta hyllor och enbart ett fåtal sittplatser, där tillhörande bord är delvis täckta med datortillbehör. I intervjuer med några vuxna besökare framkom det att bibliotekets namn hade avskräckt dem från att besöka biblioteket, då de antagit att biblioteket enbart var till för barn och att vuxna utan barn inte var välkomna. Att det inte framkommit att Barnens eget bibliotek i Stenhamra är ett folkbibliotek är en missad möjlighet att nå ut till fler potentiella besökare och lokalbefolkningen.

Överlag upplevs biblioteket av majoriteten som ett mysigt och familjärt bibliotek där alla känner varandra. Även om det är något positivt finns en risk att andra personer som inte är regelbundna besökare glöms bort. För helt nya besökare finns det på det fysiska biblioteket väldigt lite information om biblioteket att ta del av, både vad gäller lokal och medier. Man förlitar sig mycket på att besökare ska utöva "sunt förnuft" istället för att biblioteket tydligt förmedlar vad som gäller. Det gör det även svårt för besökare att vara självgående. Som exempel kan nämnas att det inte finns någon information om att skor inte är tillåtna i barnavdelningen, då det verkar antas att alla besökare redan vet om det. Besökare borde inte behöva känna sig generade för att de ofrivilligt brutit mot reglerna. Det är dock ingen kritik mot personalen som anstränger sig för att besökarna ska känna sig välkomna och är hjälpsamma och vänliga.

Bibliotekets starka sidor

- Barnverksamheten är väl utarbetad med en variation av olika aktiviteter som passar för olika intressen (*Verksamhet*, s.11-12)
- Barnavdelningens fysiska utformning är inbjudande och inspirerande. (*Verksamhet*, s.12)
- Kontakten med aktörer i lokalsamhället fungerar bra (*Samverkan*, s.17-18)
- Personalen är engagerad och har överlag ett bra bemötande. (*Normer och värden*, s.8-9)
- Biblioteket har överlag en trivsamt miljö med god, familjär stämning mellan besökare, och med personal. (*Normer och värden*, s.8)
- Mediepolicyen är väldigt väl utarbetad och förankrad hos personalen. (*Verksamhet*, s.10)

Bibliotekets förbättringsområden

- Luften i lokalen och ventilationen är undermålig. (*Verksamhet*, s.12)
- Lokalen är inte tillgänglig för alla, bland annat på grund av en för hög tröskel till ingången. (*Verksamhet*, s.12)
- Öppettiderna är väldigt korta vilket särskilt försvårar för vuxna personer som inte kan komma under kontorstider. (*Verksamhet*, s.13)
- Vuxenverksamheten har blivit åsidosatt och vuxenavdelningen är inte ett välkomnande utrymme. (*Verksamhet*, s.12-13)
- Mängden lättlästa medier och medier på andra språk är rätt liten. (*Verksamhet*, s.10)
- Det saknas skyltning, både vad gäller fysisk hänvisning i lokalen och information om exempelvis Legimus eller andra tjänster. (*Verksamhet*, s.10 + *Normer och värden*, s.8)

Jämförelse med tidigare observation

Barnens eget bibliotek i Stenhamra har inte observerats tidigare.

Observationens resultat

Normer och värden

Värdegrundsarbetet

Ekerö kommun har en kommungemensam värdegrund som vilar på tre begrepp: “engagemang”, “professionellt förhållningssätt” och “kommunikation – öppet förhållningssätt”. Bland de uttalade målen med värdegrundsarbetet kan nämnas bland annat att kommunen ska uppfattas som en gemensam organisation med gemensamma värderingar, av både anställda och medborgare. I värdegrundsdokumentet uppmuntras verksamheter att utarbeta lokala dokument, men något sådant finns inte på biblioteken.

Det finns en omfattande mediepolicy med resonemang kring bibliotekens demokratiska uppdrag och kriterier för bedömning av mediers innehåll. Det finns även två referensgrupper som kan sammankallas vid behov, en för vuxenlitteratur och en för barn- och ungdomslitteratur, för att ta ställning till kontroversiella titlar och lämna rekommendationer till bibliotekschefen som slutgiltigt bestämmer. Detta arbetades fram efter mediestormen kring boken *Massutmaning* på biblioteken i Ekerö kommun tidigt 2017. Personalen uppger att de har kunskap om hur de kan och bör agera exempelvis när det kommer tveksamma inköpsförslag.

I personalintervjuerna återges några av de kommungemensamma värdeorden, en person påpekar att biblioteket har tre egna ledord som personalen utarbetat gemensamt: tillgänglighet, jämlikhet och miljömedvetenhet, vilka nämns i verksamhetsplanen. De flesta uttrycker åsikten att arbetet med likabehandling och antidiskriminering till stor del är självklarheter som bygger på ”vanligt hyfs”.

Diskriminering

Det finns flera kommungemensamma dokument för antidiskrimineringsarbete när det gäller kommunen som arbetsgivare. Dokumenten tar inte upp alla diskrimineringsgrunder och skrivningar om normkritik finns inte i dessa dokument.

När det kommer till biblioteksverksamheten finns det långtgående skrivningar om tillgänglighetsarbetet i biblioteksplanen. Bland annat ska all personal utbildas i fysiska och digitala hjälpmedel och en sammanställning av dessa tas fram i affischformat som sedan anslås i biblioteken. Samtliga broschyrer ska tas fram i lättlästa varianter och på flera språk. Inget av detta finns ännu, men är enligt bibliotekschefen under utarbetande.

Personalen påpekar vikten av att köpa in materiel som utmanar rådande samhällsnormer, både för barn och för vuxna. Någon menar att detta leder till inköp av böcker som annars kanske inte hade ansetts hålla måttet. I förhållande till bibliotekets storlek finns många böcker om könsrollsfrågor. Bland personalen är det flera som nämner vikten av att ge bildbeskrivningar för

talsyntes användare på hemsidan och i sociala medier, vilket också nämns i handlingsplanen för sociala medier.

Disken är inte omedelbart synlig från entrén och skyltningen är inte enhetlig, vilket kan göra det svårt för personer med kognitiva svårigheter att orientera sig. Självbetjäningsautomaten är höj- och sänkbar men har liten och otydlig text. Det finns en OPAC-dator och två datorer för allmänheten att använda. Det finns ingen skylt vid OPAC-datorn, den har dessutom skärmläckare och ger ofta intryck av att vara avstängd. OPAC-datorn och den ena besöksdatorn har försetts med anpassade tangentbord med stor stil, men även tangentbordsskydd som gör texten svag och suddig; de enda hjälpmedelsprogram som finns är de som följer med Microsoft Windows. Informationsdisken är höj- och sänkbar, men inte cafédisken eller något av datorborden. Käpphållare fattas men ska enligt verksamhetsplanen införskaffas. I lokalen finns ingen hörselslinga, vilket mycket riktigt anges på hemsidan. Ovanför diskarna finns extra belysning som skulle kunna underlätta lämpläsning eller för synsvaga, men den var bara igång en av de tre dagar vi var på plats.

Bemötande

En bemötandepolicy är under utarbetande men vi har inte fått ta del av något utkast. Flera i personalen ger uttryck för ett medvetet arbete med normkritik, exempelvis att gentemot barn referera till ”dina vuxna” hellre än ”dina föräldrar”, vilket vi observerar att personalen också gör. En påpekar att man bör säga ”avgift” och inte ”skuld” för att inte utpeka besökare som klandervärda. Emellertid används ordet ”skuld” i bibliotekets informationsbroschyr. Personalen anger samstämmigt att det finns ett aktivt arbete med bemötandefrågor, men även här hävdar flera anställda att mycket är självklarheter, någon menar att det är grundläggande yrkeskunskap och en naturlig del av professionen. Utomstående medarrangörer till bibliotekets verksamhet, exempelvis volontärer till språkcaféet, ges inte några förhållningsregler eller riktlinjer för bemötande eller biblioteksetik.

I tillgänglighetsplanen anges att all personal som har diskjänstgöring ska bära både namnskylt och förkläde för att tydligt synas och kunna identifieras som personal, men det var inte alla som följde detta. Vidare observerade vi att väntetiderna vid disken ibland kunde bli långa, ibland för att besökstrycket var högt, men också för att många ärenden tog tid att lösa. Särskilt caféverksamheten förefaller tidskrävande. På disken finns en skylt som anger att man kan använda ringklockan för att kalla på personalen om de inte syns till, men denna var sällan framställd. Vid ett tillfälle observerade vi att besökare väntade på hjälp i bortåt tio minuter medan den enda personen som bemannade disken var upptagen med stängningsrutiner i andra delar av lokalen. Samtidigt satt två i personalen inne på kontoret utan att hålla uppsikt över disken. Någon ringklocka stod inte framme.

Av de besökare vi intervjuar är de allra flesta mycket nöjda med personalens bemötande. Biblioteket upplevs som familjärt, många av besökarna är stammisar. Återkommande omdömen om personalen är att de är trevliga, kunniga och hjälpsamma. Två av barnen tycker att personalen kan vara för sträng, och drar sig ibland för att fråga om hjälp.

Om svåra situationer uppstått mellan personal och besökare tas dessa i allmänhet upp på de veckovisa personalmötena. Detta görs inte bara för att personalen ska få stöd från sina kollegor, utan också för alla ska veta vad som hänt i specifika fall och kunna enas om åtgärder eller ett gemensamt förhållningssätt gentemot någon låntagare. I intervjuer med personalen framkommer att stämningen inom arbetsgruppen är god, det upplevs som lätt att lyfta frågor och få gehör. Vissa upplever att BEBIS ibland glöms bort och att fokus för verksamheten är biblioteket i Ekerö centrum. Någon menar att det håller på att bli bättre, exempelvis informerar man numera konsekvent om varandras program och aktiviteter. Vederbörande tror också på en förbättring när alla i organisationen ska börja tjänstgöra på BEBIS enligt rullande schema, och hoppas att detta ska leda till bättre sammanhållning.

Bedömning

Värdegrundsarbetet uppvisar till viss del brister i kvaliteten. Det finns en kommungemensam värdegrund som är framtagen i samverkan med kommunens anställda. I våra personalintervjuer framkommer också att flera har deltagit i det arbetet, däremot verkar inte detaljkunskapen om innehållet vara spridd bland personalen. Personalen anger samstämmigt att det bedrivs ett aktivt och kontinuerligt arbete med normer och värderingar. Att biblioteken har valt att inte ta fram en lokal värdegrund ser vi inte som vare sig positivt eller negativt för helhetsbedömningen. Däremot är det anmärkningsvärt att de volontärer som bär upp en del av bibliotekets verksamhet inte ges några klara direktiv eller förhållningsregler. Flera i personalen säger att mycket av såväl bemötandet som antidiskrimineringsarbetet är självklarheter. Å ena sidan är det bra att likabehandling och tillgänglighet ses som en självklar del av arbetet och att personalen är såväl positivt inställd till som medveten om vikten av det. Å andra sidan riskerar arbetet att stagnera med tiden och bli en pappersprodukt snarare än ett konsekvent perspektiv i verksamhetens planering och genomförande. Vi upplever ändå att det i viss utsträckning finns en gemensam syn på vikten av tillgänglighet och likabehandling; det råder också viss samsyn i det normkritiska arbetet, exempelvis försöker man medvetet köpa in litteratur där normbrytare finns representerade. En sak som är värd att lyfta är mediepolycyn, vilken vi upplever som välarbetad och tydlig. Den är därtill väl förankrad hos personalen, som verkar trygga i att tillämpa den.

Det finns i viss utsträckning ett systematiskt arbete mot diskriminering och kränkande särbehandling. De flesta i personalen förefaller medvetna om samhällsnormer; de anger också att arbetet med normkritik, särskilt i bemötandeaspekten, är ständigt pågående. Bibliotekets interna dokument har en hög ambitionsnivå när det kommer till tillgänglighet och anpassning, dessvärre är det väldigt lite av det som är implementerat i dagsläget.

Bemötandet håller en relativt hög kvalitet. Vi uppfattar personalen som respektfulla och professionella. Majoriteten av de besökare som vi intervjuar är också mycket nöjda med personalen och deras bemötande. Många, både besökare och personal, framhåller det positiva i att barnavdelningen på BEBIS har en mycket tillåtande inställning till lek och ljud, det är ”högt i tak” såväl bildligt som bokstavligt.

Inom arbetsgruppen förefaller stämningen vara god. Flera av de anställda som vi intervjuar anger emellertid att BEBIS ofta hamnar i skymundan när bibliotekens verksamhet ska planeras, men vi hoppas att läget förbättras när all personal börjar tjänstgöra även på BEBIS.

För att nå en ännu högre nivå skulle biblioteket också behöva komplettera skyltningen, åtgärda vissa brister i tillgängligheten samt konsekvent tillämpa de riktlinjer och beslut som redan finns för bemötande.

Verksamhet

Medier

Ekerö bibliotek har omfattande riktlinjer gällande mediearbetet. Utbudet av medier ska bland annat spegla invånarnas behov och önskemål, medier för barn och unga ska prioriteras och medier ska finnas för de prioriterade grupperna i bibliotekslagen. I medieriktlinjerna står det specifikt att Barnens eget bibliotek i Stenhamras ”bestånd ska erbjuda en basnivå av medier för prioriterade grupper.” På vuxenavdelningen på BEBIS finns böcker på engelska, tyska, franska och spanska. I en personalintervju nämns att bland vuxna med annat modersmål än svenska är behovet av lättlästa böcker på svenska större än av böcker på modersmålet. Det finns en liten hylla med lättläst litteratur där det under vårt besök står ett knappt tjugotal böcker, samt cirka tio böcker i storstilsformat. Vi ser inte att det finns några Daisy-skivor men enligt både medieriktlinjer och personal bränner man skivor och registrerar användare i Legimus vid förfrågan, men vi ser ingen information om detta i biblioteket.

På barnavdelningen finns en Äppelhylla med en del tillgängliga medier, bland annat böcker med tecken samt böcker med tillhörande Daisy-skivor. Som på vuxenavdelningen ser vi inga fristående Daisy-skivor, eller information om Legimus, däremot finns några gamla broschyrer från 2003 om böcker med tillhörande Daisy-skivor. Äppelhyllan saknar skyltning som utmärker den. Det finns lite drygt en hyllmeter med böcker på engelska, varav inga är lättlästa. Det finns fler språk representerade på barnavdelningen jämfört med vuxenavdelningen, men på vissa språk är antalet böcker litet och knubbtexterna är inte konsekventa.

Överlag är få specialhyllor uppmärkta på något sätt. Det finns några skyltar uppsatta som förklarar hur faktaböckerna är placerade, men vi ser inget motsvarande för skönlitteraturen. Majoriteten av kapitelböckerna på barnavdelningen är placerade utifrån genre, och skylten som förklarar dessa märkningar står placerad tämligen högt upp. Etiketerna som har använts för att markera genre är inte enhetliga, och det finns ingen information på hyllgavlarna som visar böckernas placering. Skönlitteraturen för barn är mestadels ny och ser tilltalande ut, medan vi på facklitteraturen ser många äldre och slitna böcker. Ungdomar har ett eget rum framför ingången, med fyra stora fåtöljer och ett aktuellt bestånd av böcker. Det verkar inte finnas några lättlästa böcker för ungdomar.

Reserverade böcker hämtas ut hos personalen i informationsdisken. Böckerna står på en hylla innanför disken inom lättåtkomligt avstånd för besökare. Reservationslapparna som sitter i har personnamn på.

Vi observerar ingen information om e-bokstjänster, men i en personalintervju sägs att broschyrer ska finnas tillgängliga i disken. Den broschyren står dock inte framme. Det digitala utbudet av medier presenteras på hemsidan under en egen flik kallad "E-biblioteket". Där finns information om hur man går tillväga för att låna e-medier, samt titlar grupperade för barn, unga och vuxna. Majoriteten av titlarna som erbjuds på första sidan för varje grupp är från 2017 eller 2018.

Läs- och språkfrämjande

Barnens eget bibliotek i Stenhamra är ett integrerat skol- och folkbibliotek, så en del av det läs- och språkfrämjande arbetet riktas mot eleverna under skoltid, exempelvis i fråga om böcker på andra språk för barn och unga, då urvalet av språk enligt personal görs utifrån behovet bland eleverna. Några språkfrämjande aktiviteter under höstterminen är ett par sagostunder under folkbibliotekets öppettider samt ett par framträdanden. I samarbete med BVC ger BEBIS ut bokgåvor till nyblivna föräldrar. En regelbundet återkommande aktivitet är babybokpratet som hålls av en barnbibliotekarie under fyra tillfällen i oktober. Vi hade möjlighet att observera ett sådant tillfälle, som skedde på den närliggande öppna förskolan innan biblioteket öppnade för dagen. Fem föräldrar med spädbarn deltog och utöver barnbibliotekarien deltog även en förskolepedagog och en person från kommunens enhet för stöd och råd. Förskolepedagogen och barnbibliotekarien höll i aktiviteten tillsammans och ledde gruppen i sång- och sagostund. På hemsidan och i programbladet gör man reklam för ett läskollo under höstlovet, vilket kommer att vara i tre dagar. En annan större aktivitet, som sker på båda biblioteken, är fantastikens månad i november. Personalen berättar även om Sommarboken, ett läsfrämjande projekt för att uppmuntra barn att läsa under sommaren.

En språkfrämjande aktivitet för vuxna är språkcaféet, vilket sker varje måndag eftermiddag tillsammans med en grupp svensktalande volontärer. På språkcaféet vi observerade närvarade ungefär 15 personer, varav cirka 5 var svensktalande volontärer. En ur bibliotekets personal deltog också. De satt utspridda i barnavdelningen och vissa deltagare hade tagit med sina barn som kunde sitta och pyssla med framlagt material eller leka tillsammans under tiden. De flesta tycktes vara bekanta med varandra då flera parade ihop sig direkt, och språkcaféet varken började eller slutade på ett definitivt sätt, människor anslöt och gick lite när som.

Inspiration, upplevelser och bildning

Barnens eget bibliotek i Stenhamra har några regelbundet återkommande aktiviteter för barn. I en intervju med personal framkommer att det finns ett stort intresse för lokalhistoria och släktforskning och det har därför anordnats föreläsningar om detta. En släktforskningsgrupp träffas i biblioteket varje vecka, men utöver att tillhandahålla lokal är biblioteket inte inblandade i detta arrangemang och har inte heller släktforskningsprogram på de tillgängliga datorerna. I programbladet för BEBIS finns 14 aktiviteter listade under höstterminen, varav hälften är

återkommande aktiviteter. På flera aktiviteter har man inte satt någon åldersgräns, och på några barnaktiviteter står endast en lägsta ålder. I en personalintervju förklaras detta som en del av ett inkluderande tänk, att alla är välkomna. På torsdagar och söndagar ställer man ut pysselmaterial som besökare kan använda. Varje vecka anordnas en träffpunkt för barn i åldern 9–12 år. Torsdagsklubben finns omnämnd i det fysiska programbladet, men nämns inte på hemsidan. Detta är en träffpunkt för barn mellan 9 och 12 där de tillsammans med två personer ur personalen gör olika aktiviteter. Under vår observation hade de brädspelstema där några spelade spel och några skapade ett eget spel. Ungefär ett dussin barn deltog som mest i själva aktiviteten.

Det fysiska rummet

Tröskeln in till biblioteket är rätt hög, vi uppmäter den till ungefär 3 centimeter, men personalen menar att det inte har varit ett märkbart problem. Under observationens gång ser vi dock inga besökare med rullstol, rollator eller barnvagn. Enligt bibliotekets tillgänglighetsplan ska biblioteken uppnå de grundläggande kraven på tillgänglighet enligt Myndigheten för delaktighets (MFD) checklista, i vilken det står att en tröskel ska vara högst 20 millimeter hög. Det finns en toalett vilken enligt hemsidan och personalen ska vara handikappanpassad, men som inte uppfyller MFD:s krav på fritt utrymme. I entrén samt i barnavdelningen är det varmt, och i barnavdelningen är det även dålig luft. Det är särskilt märkbart när man lämnar det avsevärt svalare ungdomsrummet att det är en stor skillnad i temperatur och luftkvalitet. Personal på biblioteket påpekar att ventilationen har varit ett långvarigt problem då det blir väldigt varmt under sommaren och kallt under vintrarna. I en personalintervju anges detta som det största utvecklingsområdet för biblioteket och under fyra dagar i augusti var man tvungna att stänga på grund av värmen. Även några besökare som vi intervjuar nämner luften och temperaturen som negativa aspekter med biblioteket.

Barnavdelningen har högt i tak och stora fönster. Det finns bord och stolar i olika former och höjder. Pussel och lättare spel är utplacerade på det lägsta bordet och täcker så gott som hela bordsytan, och vi noterar att flera av dessa tycks sakna delar. En stor del av utrymmet tas upp av en borg med vindbrygga som barn kan leka i. Det finns även en liten träbro och en bilmatta, samt ett par backar med bland annat leksaker och utklädningskläder. I barnavdelningen finns även en utställningsvägg, Galleri Granit, som under vår observation har ett fåtal bilder uppställda. Dessa utgör inte någon organiserad utställning och det finns slumpmässiga stora och tomma ytor där spikar sticker ut ur väggen.

På vuxenavdelningen är det lägre i tak och färre fönster. Hyllorna står tämligen tätt och det finns två bord att sitta vid. Vid dessa bord, uppmärksatta som ”Tyst avdelning”, står dock datorskråmar och andra datortillbehör på borden som tar upp en hel del av bordsytan. Enligt personal används dessa datorer av släktforskargruppen som träffas i biblioteket en gång i veckan, men så tycktes inte vara fallet när släktforskargruppen träffades. Ordningen som böckerna står i är inte helt logisk, exempelvis står två sektioner med skönlitteratur inte i alfabetiskt förhållande till varandra. Vissa böcker står högt upp ovanför hyllorna och kan för vissa vara svåra att nå. Det finns en liten rullbar trappa vid gaveln av en hylla, men det står inte om denna får användas av besökare.

Barn- och vuxenavdelningarna sammanbinds av ett caféområde placerat jämte informationsdisken, vars ena del utgör en disk för caféförsäljning. Utöver två större bord, kopiatorn samt en dator, står här även ljudböcker, filmer och tidskrifter. Caféet är en uppskattad del av biblioteket enligt flera av besökarna som vi intervjuade. Några av de barn vi intervjuade framförde ett önskemål att caféet borde erbjuda fler alternativ än bara sötsaker. När Torsdagsklubben var igång flyttades åtminstone ett av borden från caféet in till barnavdelningen, vilket innebar att det fanns färre tillgängliga sittplatser i cafédelen och vuxenavdelningen. Runtom ingången till biblioteket finns skohyllor och krokar att hänga ytterkläder på, men det finns ingen skyltning som anger om dessa är för skoleleverna eller för alla besökare. Vi observerar att många besökare, åtminstone barnen, tar av sig skorna vid ingången. Eftersom det inte finns någon skylt frågar vi därför personalen om det finns en skogräns, vilket vi då får veta att det gör inne på barnavdelningen. Under den välbesökta Torsdagsklubben har många barn tagit av sig både skor och jackor och lagt dem mitt på golvet vid framför ingången, vilket kraftigt begränsar framkomligheten och utgör en snubbelrisk.

I intervjuer med personal och besökare beskrivs Barnens eget bibliotek i Stenhamra ofta som "familjärt" och "mysigt". De barn och unga samt vuxna besökare med barn som vi intervjuade besöker ofta biblioteket, medan majoriteten av de vuxna utan barn som vi intervjuade besöker biblioteket högst några gånger om året. BEBIS har öppet sex dagar i veckan i 4-5 timmar per dag. En förälder vi intervjuar anser att öppettiderna är bibliotekets enda nackdel eftersom de aldrig öppnar före klockan 12. Även ett antal andra vuxna besökare anger att de skulle vilja att biblioteket öppnade tidigare.

Bedömning

Det finns policy och/eller handlingsplaner som är aktuella. Är känd av samtliga medarbetare. Mediebeståndets fysiska utbud uppfyller till viss del villkoren för prioriterade grupper, men uppfattas som ojämnt fördelat utifrån befolkningens sammansättning. Det är otydligt informerat och skyltat om var medierna är placerade i lokalerna. Mediebeståndets virtuella utbud inkluderar de prioriterade grupperna och är aktuellt, relativt användarvänligt och lätt att hitta på bibliotekets hemsida.

Hela Ekerö bibliotek har en detaljerad och tydlig mediepolicy som alla i personalgruppen på BEBIS är välbekanta med. Vi betvivlar inte att personalen tar "stor hänsyn till invånarnas sammansättning och önskemål", som det står i dokumentet, men biblioteket ska samtidigt erbjuda en "basnivå" för de prioriterade grupperna. På vuxenavdelningen finns dock inga medier på andra språk utöver de traditionella skolspråken, och på barnavdelningen finns enbart ett fåtal böcker på de flesta språken. Även utbudet av lättlästa böcker på vuxenavdelningen är magert, särskilt då man har ett språkcafé varje vecka samt att det framgår i intervju med personal att efterfrågan på lättlästa böcker är relativt stor. Det borde även finnas fler lättlästa böcker för ungdomar. Vi anser att det saknas information i det fysiska biblioteket om tillgängliga medier, såsom hur den som behöver kan få talböcker. En placering som vi ifrågasätter starkt i och med de nyligen införda GDPR-lagarna är de reserverade böckerna eftersom de är märkta med låntagarens namn. Utan de personliga uppgifterna hade placeringen av reservationer inte varit något problem, men de är i nuläget alldeles för lättåtkomliga för andra besökare. Vi har lite att anmärka på med det faktiska

beståndet som är mestadels fräscht och aktuellt, men placeringen och skyltningen av olika medier och specialhyllor är inte så tydlig eller synlig som vi skulle önska. För framförallt nya besökare är det inte självklart vilka medier man kan finna eller var de är placerade. De få skyltar som finns verkar i många fall vara placerade högt upp på hyllorna, där många barn skulle ha svårt att läsa dem. Likaså är vissa böcker både på barn- och vuxenavdelningen placerade för högt upp för alla att kunna nå dem.

Det finns tydliga läs- och språkfrämjande aktiviteter. Det finns olika typer av specifika aktiviteter som erbjuds. Arbetet är strukturerat och uttalat.

Vi observerade två läs- och språkfrämjande aktiviteter under veckan. Babybokpratet på öppna förskolan var ett väldigt bra arrangemang, med en trevlig stämning och engagerad personal. Verksamheten känns väl inarbetad och pedagogen och barnbibliotekarien samarbetar på ett naturligt sätt. Språkcaféet var välbesökt och verkade uppskattat bland deltagarna, även om denna aktivitet kunde gynnas av en tydligare struktur. Eftersom deltagare och volontärer grupperade sig direkt undrade vi hur det skulle fungera om en helt ny deltagare skulle dyka upp och därmed stå utan samtalspartner.

Det finns tydliga aktiviteter eller forum ämnade att inspirera besökarna. Det finns olika typer av specifika upplevelser som tillhandahålls. Arbetet med upplevelser och inspiration är strukturerat och uttalat.

I det fysiska programmet finns ett antal olika typer av aktiviteter som passar olika intressen och det verkar som att personalen försöker planera aktiviteter som är roliga för barn, även om det kan leda till mycket spring och hög ljudvolym i lokalen. Med tanke på bibliotekets inriktning som barnens eget bibliotek är det senare inte något negativt, det passar definitivt in med bibliotekets profil. Föreläsningen om släktforskning överensstämde med målet att möta önskemålen som kommer från lokalbefolkningen. Det är dock synd att biblioteket inte är mer involverade i släktforskargruppen som möts där, åtminstone anser vi att släktforskarprogram borde erbjudas på bibliotekets datorer då behovet och efterfrågan helt klart finns.

Biblioteket är en i vissa hänseenden attraktiv mötesplats. Det finns vissa genomtänkta inslag i den fysiska utformningen, och tillgängligheten fungerar i vissa hänseenden.

Vår bedömning av den fysiska lokalen är något splittrad. På barnavdelningen är det väldigt ljust och öppet, och den fina borgen längst in fångar verkligen blicken och väcker fantasin. Att det dessutom finns spel och leksaker signalerar att BEBIS sannerligen är en plats för barn och menad att vara deras egen. Det är dock något rörigt, med inkompleta pussel på ett bord och spikar och häftmassa på väggarna. Men överlag är vårt intryck av barnavdelningen mycket positivt.

Det som drar ner vår samlade bedömning av lokalen är resten av ytan. Värmen och den dåliga luften var obehaglig för oss observatörer, och även besökare och personal anmärkte på detta. Ur ett tillgänglighetsperspektiv är lokalen inte heller bra. På vuxenavdelningen står hyllorna för trångt och det saknas sittplatser för att verkligen göra biblioteket till en attraktiv mötesplats för vuxna. Även om det finns några sittplatser vid cafédelen, kan det bli rätt livat där när många barn och unga kommer. Eftersom biblioteket bara har öppet på eftermiddagar finns inte heller någon möjlighet för vuxna att komma tidigare, som några besökare önskade. Vi såg rätt få vuxna utan barn och dessa valde sällan att stanna längre än för att låna en bok. Överlag upplever vi att

lokalens utformning samt barnfokuset på BEBIS har inneburit att biblioteket inte kan vara för alla då vuxna personers behov av annat än fysiska böcker tycks ha åsidosatts. Detta bekräftades av några besökare som inte hade känt sig välkomna tidigare eftersom namnet fått dem att tro att biblioteket enbart var till för barn.

Kommunikation

Besökares inflytande och delaktighet

I de interna riktlinjerna för mediearbetet står det att biblioteket ser positivt på inköpsförslag, och att de bedöms enligt samma kriterier som övriga medieförvärv. Riktlinjerna gäller såväl böcker som tidningar, tidskrifter och andra medier. Vad gäller barn och unga så köps efterfrågade titlar ofta in i flera exemplar för att minimera väntetiden för låntagarna. Enligt de interna riktlinjerna och uppgifter från personalen läggs särskild vikt vid inköpsförslag från just barn och unga. Inköpsförslagen sker oftast muntligt över disk, men det finns även formulär att fylla i. Vad gäller övriga synpunkter på biblioteket ska det sättas upp en förslagslåda där man anonymt kan lämna förslag. Bland personalen fanns det olika kännedom om förslagslådan. En sa att den redan satt upp, en annan att den inte används och en tredje att den strax ska sättas upp. Sociala medier ses inte som en kanal för dialog med besökarna.

Man framhåller den familjära stämningen och att dialog sker öppet med besökarna. Som exempel på besökarnas inflytande kan nämnas att det förut klagades på stökigt beteende från ungdomarna. Biblioteket justerade då öppettiderna och möblemanget för att minska stöket. Det genomfördes en enkät för ungdomar för två år sedan, som delades ut till ungdomar i årskurs 7–9. Den handlade om vad ungdomar tycker om bland annat bibliotekets verksamhet och bestånd. Det visade sig då att ungdomarna inte kände till så mycket om vad biblioteket erbjuder. Efter undersökningen gjordes några ändringar efter att ha tagit del av ungdomarnas åsikter, bland annat utformningen av ungdomsrummet, så att det skulle passa fleras behov.

Trolldiplomet delas ut varje år till en kulturutövare som ”har gjort barnens värld förtrollande”. Framöver tänker man sig att besökarna själva ska få nominera vilka som ska kunna få priset.

Det digitala biblioteket

Biblioteket ska enligt verksamhetsplanen för 2018 ha fasta tider för IT-handledning, delta i e-medborgarveckan och arbeta med digital inspiration för barn och unga. Flera aktiviteter som har med digital inspiration för unga har genomförts med gott resultat. Enligt biblioteksplanen ska Ekerö webbibliotek utvecklas och ge tillgång till arkiv- och lokalhistoriskt material och bilddatabaser framöver.

BEBIS har ingen egen hemsida, men det finns en beskrivande sida om biblioteket under huvudsidan för Ekerö bibliotek. Här finns information om verksamheten, hur man hittar hit, information om tillgänglighet samt aktuella öppettider och evenemang. Högst upp på startsidan

för Ekerö bibliotek marknadsförs även lokala evenemang på BEBIS. Marknadsföring sker generellt både via hemsidan och sociala medier.

Ett e-bibliotek med e-böcker finns. Biblio erbjuds, vilket man kan se när man är inne på sidan "Kom igång med e-ljudböcker". Filmstreamingtjänsten Cineasterna har just startat upp, och marknadsförs både på Ekerö biblioteks startsida och på ett anslag inne i ungdomsrummet. Väljer man att läsa hemsidan på engelska får man fram grundläggande information. Resten har inte översatts, enligt personalen på grund av tidsbrist. Ingen lättläst information finns på hemsidan. Det finns ingen särskild sida för ungdomar, men under "Biblioteket tipsar" har personal lagt in boktips, topplista, nyheter och riktade evenemang till ungdomar. För personer med annat modersmål än svenska finns information under fliken "Böcker på många språk". För personer med funktionsvariationer finns information om talböcker och Legimus samt om storstilböcker. Det har gjorts försök till mer organiserad IT-hjälp på biblioteket i samband med e-medborgarveckan men få kom på den utsatta tiden. Besökare tenderar att komma in sporadiskt med IT-relaterade frågor när det passar dem, enligt personalen. Detsamma gäller läshinder, besökare får istället hjälp med exempelvis Legimus vid behov. All fastanställd personal kan registrera nya användare i Legimus och talböcker kan framställas på plats.

Sociala medier

BEBIS har en egen sida på Facebook. Den uppdateras regelbundet, i genomsnitt ett par gånger i månaden. Informationen handlar främst om kommande aktiviteter. På grund av få besök ska bibliotekens båda Facebooksidor slås samman. Ekerö bibliotek har en Instagramsida, där även BEBIS verksamhet ska synas mer i framtiden.

En sociala medier-grupp finns. De arbetar på ett ramverk för sociala medier när det gäller marknadsföring, ansvarsfördelning och struktur. Syfte, mål, policy och de regler man har att förhålla sig till går igenom. Detta är speciellt viktigt efter mediastormen kring *Massutmaning*, då det enligt personalen förekom olämpliga kommentarer från besökare i bibliotekets sociala medier. Enligt utkastet till sociala medier-plan finns intresse för att starta en podcast och en YouTube-kanal, men inga konkreta planer i nuläget. Det finns inga planer på att börja driva en blogg eller närvara på andra sociala medier såsom Twitter eller Snapchat. De sociala medierna är främst tänkta som en informationskanal om bibliotekets verksamhet och inte en plats för dialog med besökarna

Bedömning

Påbörjad diskussion finns i arbetsgruppen och det finns viss samsyn i arbetet med besöksinflytande.

Besökarnas åsikter har stor betydelse vid inköp av nya medier, särskilt när det gäller inköpsförslag från barn och unga. Synpunkter på bibliotekets verksamhet och lokaler hanteras inte i någon strukturerad form, enligt vad vi tagit del av. Under intervjuerna med personalen tog dock flera upp den familjära stämningen och den öppna dialogen med besökarna. Åsikter från besökarna har i viss utsträckning lett till förändringar i verksamheten.

Det finns en biblioteksplattform som i viss utsträckning är användarvänlig. Det finns vissa riktlinjer om utvecklingen av den digitala plattformen. Det finns inte möjlighet till interaktion och diskussion. Viss hänsyn är tagen till de prioriterade grupperna. Närvaro finns i sociala medier, aktiviteten är god men struktur runt arbetet saknas.

Ingen av de intervjuade besökarna nämner hemsidan och den förefaller inte vara den huvudsakliga källan till information om bibliotekets aktiviteter och utbud. Vad gäller de prioriterade grupperna saknas till exempel lättläst information. Strukturen kring arbetet med sociala medier är inte helt genomarbetad än. Man har tagit fram en handlingsplan kring hur man ska arbeta vidare med sociala medier. Framöver kommer det arbetet förmodligen vara väl integrerat i verksamheten. Sociala medier används inte som en kanal för diskussion och interaktion med besökarna.

Samverkan

Samverkan med lokalsamhället

BEBIS samarbetar med en rad kommunala verksamheter och lokala föreningar. Det har bland annat förekommit ett samarbete med svensklärare på Uppgårdsskolans högstadium. Bibliotekspersonalen tog initiativet och samarbetet resulterade i en ungdomsantologi med elevernas berättelser.

En förmiddag i veckan är det öppet endast för förskolor. Det ordnas inga organiserade sagostunder för förskolor på BEBIS, men de kan höra av sig vid behov. Förskolor som ligger längre bort erbjuds bokpåsar. Med öppna förskolan finns ett mångårigt samarbete med uppsökande verksamhet, från början på öppna förskolans initiativ. Barnbibliotekarien och en förskolepedagog anordnar då tillsammans babybokprat på öppna förskolan i Stenhamra. Biblioteket samarbetar med BVC genom att barnen får en gåvobok vid tre månaders ålder. Det förekommer även gemensamma utbildningar med personal från BVC.

På Galleri Granit, en utställningsvägg i biblioteket, ställer alla från lokala konstnärer till skolelever ut sina alster. Den lokala hembygdsföreningen har tidigare ställt ut och haft boksläpp på biblioteket.

Biblioteket tog initiativ till att starta språkcafé och vände sig då till Svenska kyrkan för att få igång verksamheten. Nu sköts träffarna av volontärer. Bibliotekets roll är att tillhandahålla lokal och kaffe. Visst samarbete med SFI har funnits för att strukturera språkcaféet och köpa in lämpligt material. Biblioteket i Ekerö centrum samarbetar med daglig verksamhet för personer med funktionshinder och personalen anger att ett sådant samarbete ska etableras även för BEBIS. Släktforskargruppens träffar utannonseras inte men nya deltagare är välkomna i mån av plats. Struktur och resurser för detta efterfrågas av både deltagare och personal. En del andra samarbeten har förekommit tidigare, till exempel med en lokal schackklubb som ville låna lokalerna för att visa upp sin verksamhet. Genom den lokala radiostationen Radio Viking kan biblioteket få ut information om sina evenemang. Det samarbetet fungerar bra enligt personalen.

Vad gäller ungdomar finns samarbete med Fritidsklubben, fritidsgårdarnas verksamhet för barn upp till 12 år. Man har bland annat gjort en Star Wars-utställning i samarbete med dem och planerar Harry Potter-veckor med olika aktiviteter ihop under november. Biblioteket samarbetar mycket med en specifik person från Fritidsklubben. Med kulturskolan finns inget direkt samarbete, förutom Barndagen som ordnas en gång om året. Då samverkar bland annat biblioteket, kulturskolan och fritidsgårdarna. Under Internationella speldagen samarbetar biblioteket ibland med lokala spelföreningar, till exempel Ekerövarna och Mys-och-spel. Det finns också ett Ungdomsnätverk där alla inom kommunen som jobbar med ungdomar samarbetar.

Syftet med samverkan

I biblioteksplanen för biblioteken i Ekerö kommun är ett av inriktningsmålen att ”biblioteket skall erbjuda lokal förankring och möjligheter till delaktighet i samhälls- och föreningsliv”.

I Stenhamra planeras en omdaning av centrum, nya bostäder och nya lokaler för fritids- och kulturverksamhet. Enligt biblioteksplanen blir det då viktigt att se hur BEBIS kan komma att samverka med övrig kommunal service och erbjuda en mötesplats för lokala föreningar.

”Mötesplatser för många” är ett av fem utvecklingsområden i biblioteksplanen för att möta framtida behov. Vidare ska det finnas ett lyhört och flexibelt förhållningsätt till ungdomars behov och önskemål i samverkan med fritidsgården, kulturskolan och andra ungdoms- och kulturaktörer.

I verksamhetsplanen för 2018 nämns att tidigare samarbeten ska fortsätta samt att man ska öppna upp för nya samarbeten, till exempel i samband med språkcaféet. De olika samarbetena har olika specifika syften, som exempel kan samarbetet med öppna förskolan nämnas. Syftet är att det ska vara språkutvecklande och få föräldrar att läsa för sina barn. En i personalen säger att syftet med samarbetena är att de som jobbar mot samma målgrupp ska samarbeta med varandra istället för att konkurrera.

Bedömning

Det finns i stor utsträckning samverkan med lokala samarbetspartners. Samverkan är till stora delar strukturerad och integrerad i den dagliga verksamheten. Syfte med samverkan finns i relativt stor utsträckning

Verksamheten präglas av ett flertal samarbeten som överlag håller hög kvalitet. Personalen verkar öppen för nya samarbeten och mån om att nuvarande samarbeten ska löpa på och vara välfungerande. Samverkan nämns i flera styrdokument och flera av de intervjuade i personalen ser ett tydligt syfte med de olika samverkansprojekten.

Referenser

- Ekerö biblioteks hemsida: <http://bibliotek.ekero.se/> (läst 2018-10-10)
- Ekerö kommun. Personalpolicy (KFS 05:1). (mars 2013)
- Ekerö kommun. Plan för lika rättigheter och möjligheter (KFS 05:2). (november 2013)
- Ekerö kommun. Tillämpningsanvisningar mot kränkande särbehandling, trakasserier och diskriminering. (2014-12-02)
- Ekerö kommun. Värdegrund. (år saknas)
- Ekerö kommun, bibliotek. Biblioteksplan för Ekerö kommun 2015–2018. (2015-05-18)
- Ekerö kommun, bibliotek. Handlingsplan för sociala medier, folkbibliotek. Utkast. (2018)
- Ekerö kommun, bibliotek. Program Ekerö kulturhus och bibliotek, hösten 2018. (2018)
- Ekerö kommun, bibliotek. Riktlinjer för medieinköp, del 2: Interna riktlinjer för mediearbetet på Ekerö bibliotek. (2017)
- Ekerö kommun, bibliotek. Säkerhet och hot om våld. (2017-04-27)
- Ekerö kommun, bibliotek. Tillgänglighetsplan för Ekerö bibliotek 2017–2019. (2017-04-28)
- Ekerö kommun, bibliotek. Verksamhetsplan 2018, Ekerö bibliotek, folkbibliotek. (2017-11-22)
- Ekerö kommun, kulturnämnd. Verksamhetsplan 2017–2018. (2016-08-22)
- Myndigheten för delaktighet. Riktlinjer för tillgänglighet, riv hindren. (2015)
- Statistiska centralbyrån. Folkmängden per tätort:
<http://www.statistikdatabasen.scb.se/goto/sv/ssd/FolkmangdTatort/> (läst 2018-10-10)
- Statistiska centralbyrån. Folkmängden per distrikt, landskap, landsdel eller riket efter kön:
<http://www.statistikdatabasen.scb.se/goto/sv/ssd/FolkmangdDistrikt/> (läst 2018-10-10)
- Statistiska centralbyrån. Folkmängden den 1 november efter region och år:
<http://www.statistikdatabasen.scb.se/goto/sv/ssd/FolkmangdNov/> (läst 2018-10-10)

